

Wójcik, Zbigniew J.

Ogólnopolska Sesja Staszicowska, Piła 1995

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 40/4, 159-161

1995

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.



W latach 80-tych opracowano przejrzysty katalog terytorialno-tematyczny wraz z narzędziami pomocniczymi w postaci map przeglądowych i załącznikowych, ułatwiających dostęp do poszukiwanych informacji.

Dwudniowe obrady uzupełniła dyskusja, w której głos zabrali: Prof. Janusz Jasiński, mgr Henryk Rutkowski, dr Teresa Bogacz, Prof. Stanisław Alexandrowicz, mgr Krzysztof Jabłonka, dr Bogusław Dybaś, mgr Edward Schnayder, prof. Ewa Krzywicka-Blum, prof. Maria Szacherska.

Na zakończenie Konferencji ponad 30 uczestników wzięło udział w wycieczce do Rezydencji biskupiej w Lidzbarku Warmińskim.

Według zapowiedzi organizatorów wygłoszone referaty i komunikaty ukażą się drukiem w kolejnym tomie *Z dziejów historii kartografii*. Następna XVII Konferencja Historyków Kartografii, poświęcona tematyce morskiej, odbędzie się w I połowie września 1996 roku w Szczecinie.

Piotr Grabowski
(Olsztyn)

OGÓLNOPOLSKA SESJA STASZICOWSKA, PIŁA 1995

Staraniem Muzeum Stanisława Staszica, Zakładu Poszukiwań Nafty i Gazu, wydziału Kultury i Sportu Urzędu Wojewódzkiego oraz Piłskiego Domu Kultury w dniach 19–20 IX 1995 r. zorganizowano kolejne spotkanie historyków pn. *Stanisław Staszic. Życie i dzieła. Stan i potrzeby badań*. Była to jedna z najbardziej udanych imprez tego typu, jakie zorganizowano w ostatnich latach. Doskonała organizacja Aleksandra Protasa (Zakład Poszukiwań Nafty i Gazu), Mariana Jędrzejaszka (Piłski Dom Kultury) i Józefa Olejniczaka (Muzeum Stanisława Staszica), kolorystyka jesienna w pięknej Pile, znakomite wystawy („Wokół staszicowskiej tradycji” – ze zbiorów dra Stanisława Czarnieckiego z Krakowa, „Stanisław Staszic. Krótki rys życia mego”, „Przegląd piśmiennictwa o Stanisławie Staszicu”), a głównie obecność przedstawicieli szkół noszących imię Staszica z całej Polski – to przyczyny powodzenia spotkania. Przede wszystkim jednak była to sesja robocza, poświęcona analizie znajomości dokonań Staszica oraz omówieniu dalszego kierunku badań. Na wstępie – zgodnie z sugestią niżej podpisanego – przyjęto, że co dwa lata odbywać się będą w Pile lub w miastach związanych z działalnością Staszica spotkania robocze, podczas których referenci przedstawią w formie przyczynków wyniki badań archiwalnych, dotyczących Staszica. Podjęte zostaną starania o wydanie źródeł do jego życiorysu, w tym przede wszystkim zachowanej korespondencji. W miarę postępu badań przystąpi się do krytycznego wydania *Uwag nad życiem Jana Zamoyskiego* oraz *Przestróg dla Polski*, a także innych pism.

W części referatowej wystąpili: Gabriel Brzęk (Lublin) – *Botanika, zoologia i filozofia przyrody w dziełach Staszica*, Andrzej Abramowicz (Łódź) – *Staszica a archeologia*, Jacek Kolbuszewski (Wrocław) – „*O ziemiordztwie Karpatów*” *Staszica w literaturze romantycznej*, Zdzisław Libera (Warszawa) – referat odczytany – *Staszic – pisarz (uwagi i spostrzeżenia)*, Jerzy M. Roszkowski (Zakopane) – *Etnograficzne przekazy Staszica z Tatr i Podhala*, Marian Drozdowski (Poznań) – *Staszic o finansach państwowych dawnej Rzeczypospolitej*.

Powyższe referaty stanowiły jedną z wiązek omawianych zagadnień. Z wystąpienia A. Abramowicza wnosić można było, iż Staszic dość dokładnie określił wiek szczątków kostnych plejstoceńskich mamutów (30 tys. lat!). W nadesłanym przez Z. Liberę referacie zwrócono uwagę głównie na próby poetyckie – nie zawsze udane – Staszica. Zaslugą Mariana Drozdowskiego było podjęcie krytycznej analizy ekonomicznych spraw w dziełach Staszica. Z jego uwag wynikało, że autor *Ziemiordztwa Karpatów* nie zawsze dysponował starannie przemyślanym materiałem analitycznym.

Kolejna wiązka zagadnień wiązała się z dziejami geologii w Wielkopolsce. Z referatami wystąpili: Janusz Skoczalas (Poznań) – *Z dziejów badań geologicznych w Wielkopolsce*, Zbigniew Wójcik (Warszawa) – *Nauki o Ziemi w Wielkopolsce w latach działalności Staszica*, Aleksander Protas (Piła) – *Udział Zakładu Poszukiwań Nafty i Gazu w Pile w rozpoznaniu złóż ropy naftowej i gazu ziemnego w Wielkopolsce*, Stanisław Chuchro (Piła) – *Zasoby surowców mineralnych ziemi pilskiej*. Z referatów wynikało, że przed Staszicem geologią w Wielkopolsce zajmowali się m.in. profesorowie Kolegium Lubrańskiego oraz Szkoły Wojewódzkiej KEN, głównie Józef Rogaliński. Staszic był jego uczniem i jemu głównie zawdzięczał zainteresowania naukami przyrodniczymi. Współcześnie tradycja Staszicowska jest dla wielkopolskich geologów niewątpliwie bodźcem podczas badań. Ma to duże znaczenie praktyczne, gdyż pracownicy Zakładu Poszukiwań Nafty i Gazu w Pile są odkrywcami wielkich złóż bituminów, miedzi i węgla brunatnego.

W ostatniej grupie referatów wystąpili: Marian Banaszek (Poznań) – *Kapitaństwo Staszica – problem badawczy*, Zbigniew Wójcik (Warszawa) – *Kilka epizodów z życia Staszica w końcu XVIII wieku*, Antoni S. Kleczkowski (Kraków) – *Staszic i Akademia Górnicza w Kielcach*, Andrzej Wójcik (Dąbrowa Górnicza) – *Mapa Stanisława Staszica – wydanie jubileuszowe 1926*, Stanisław Czarniecki (Kraków) – *Uwagi nad życiem Stanisława Staszica. Postać „ojca geologii” w oczach współczesnych i potomnych*, Józef Olejniczak (Piła) – *Portrety Stanisława Staszica*.

Zebrani ze szczególnym zainteresowaniem wysłuchali wystąpienia M. Banaszka, wyjaśniającego podstawy prawne na jakich Staszic uczestniczył w Kościele (okazuje się, że nie musiał pełnić funkcji kościelnych – mógł wynająć zastępcę). Był to zaledwie postawiony problem, gdyż referent nie przeprowadził niezbędnych

kwerend archiwalnych. Inne referaty tej grupy nawiązywały do spraw w zarysach już znanych, które jednak wymagają dalszych studiów. Dotyczy to przede wszystkim związków Staszica ze szkolnictwem zawodowym w czasach Królestwa Polskiego (referat A.S. Kleczkowskiego), uczestnictwa jego w Insurekcji Kościuszkowskiej 1794 r. (wystąpienie Z. Wójcika), problemów związanych z reedycją mapy Staszica w 1926 r. (A. Wójcik), a także powstałych za jego życia portretów (J. Olejniczak). Referat S. Czarnieckiego był szeroko potraktowaną próbą prezentacji legendy Staszica.

Roboczy charakter sesji ujawnił – zwłaszcza podczas prezentacji ostatniej wiązki referatów – potrzebę pilnych badań nad życiem i dziełem Staszica. Zgłoszone do druku materiały sesyjne pozwolą czytelnikom dokładnie poznać skalę potrzeb badawczych.

Zbigniew J. Wójcik
(Warszawa)

LITEWSKO-POLSKIE SYMPOZJUM POŚWIĘCONE PROFESOROWI CZESŁAWOWI PACHUCKIEMU

W dniu 20 października 1995 r. na Wydziale Przyrodniczym Uniwersytetu Wileńskiego odbyło się sympozjum poświęcone Czesławowi Pachuckiemu (Časlavas Pakuckas), znanemu geologowi, pracownikowi uniwersytetów w Kownie, Wilnie, Wrocławiu i Lublinie. Urodzony w 1898 r. w Suwalskiem uważał się za Polaka. Szkołę średnią ukończył w 1922 r. w Kownie, po czym studiował w uniwersytecie w Münster w Westfalii i Uniwersytecie Wiedeńskim. W ostatnim w 1927 r. uzyskał doktorat z paleontologii. Następnie pracował w szkolnictwie średnim w Kłajpedzie, a później w Uniwersytecie Witolda Wielkiego w Kownie. Na uczelni kowieńskiej uzyskał habilitację w 1933 r. na podstawie rozprawy z geologii jury. Później zajmował się geologią czwartorzędu stając się znawcą problemu. W 1939 r. został skierowany do Wilna, gdzie na polecenie władz radzieckich w 1940 r. zorganizował państwowy instytut geologiczny. Kierował nim do końca 1943 r. (także podczas okupacji niemieckiej), zatrudniając geologów i geografów oraz nauczycieli akademickich zlikwidowanego Uniwersytetu Stefana Batorego (m.in. fizyka Henryka Niewodniczańskiego). Zjednął sobie sympatię wielu Polaków, których uratował przed wywiezieniem na roboty do Niemiec. W 1944 r. przez Wiedeń dotarł do zachodniej części Niemiec, gdzie doczekał się upadku III Rzeszy. Jako członek Związku Polaków w Niemczech w marcu 1946 r. wrócił do Polski. Jesienią tego roku podjął pracę na Uniwersytecie Wrocławskim. W 1954 r. objął kierownictwo Katedry Geologii w Uniwersytecie UMCS w Lublinie, zrazu jako docent, a od 1960 r. profesor nadzwyczajny.